

Werk

Titel: Nachtrag: Gion Giatgen Gallin

Ort: Erlangen

Jahr: 1916

PURL: https://resolver.sub.uni-goettingen.de/purl?345572629_0035|log58

Kontakt/Contact

[Digizeitschriften e.V.](#)
SUB Göttingen
Platz der Göttinger Sieben 1
37073 Göttingen

✉ info@digizeitschriften.de

grond don. Ad imitaziun damai dalas Nurzal stonza amprender er nuf ad eser umilitevel d'en veir Coor con far paca stema da nufzels, e za sottometer an tutt, e par tutt a chelf tgi en ple vigls tgi nuf; con reconosser da Dia tutt igl bagn tgi nuf fazeign, e a nufzels attribuir navot oter tg'igl mal; pertertgiond adegna tgi nuf na seian degnf, e miritevel da oter tgi dalaf pi grondaf Cruzf, e travagliaf dil Mond, e da tutt igls pi grondf stroff, e casteif par veir chels tantaf, e tantaf gedaf miritò traf igls nol grondf, e grefs pocceaf; ni mai af lodar nufzels ni z'angrandeir da ple tgifl oterf con far il Doctur; partgie tgi sco dei (en) igl proverba: Tgis anf loda, er z'ambroda: Ni mai giudicir, ni suspettar mal da niin, ni racever an mala part ilf aveif e corecziunf digl nol profsem, sco la nofsa obligaziun porta da d'er eser adegna igls amprenf a far paaaf cuigl nol Profsem, cur tgi carteggia d'aveir db, o resciet ancaltgie desgust. Chest è cheigl tgi nuf ston far par eser umilitevel d'en veir Coor, e sci nuf lein davantar salff; partgie tgi l'umilitanza, sco dei S. Gregoriuf è ena clera, ed evident a ansagna da predestinaziun; sco par igl contrara la superbia è en contrasegn da reprovaziun: *Evidentiſſimum reproborum signum est superbia; e contra humilitat electorum.* Chestaf en ofsa las nodaf, e contrasegnf, traf igls chalf Vul podel conoscer, e desfaranziir ilf Predestinof ala gloria digl S. Parveif, or digls Reprovof. Sovendaign damai igl bun conseigl da S. Agosteign, il chal dei: *Si non es praedestinatus, fac ut praedestineris*: Anc tgi na fisen beg predestinof, vordaign adegna da veiver, ed operar baign; sinacheigl tgi traf laf nofsas bunaf ovraf palsan guodogner la grazia da davantar salff. Amen.

GION GIATGEN GALLIN.

Priedi.

(Ineditum nach Ms. Mns.)

[f. 1^r] In Dedicacione Eccliã in Monte Citeil 1798.

Elegi, et sanctificavi locum istum, ut sit nomen meum ibi in sempiternum, et permaneant oculi mei, et cor meum ibi cunctis diebus. II. Paralip. VII. 16.

Schi la anuala Memoria della Benedicziun de mintgia Baselgia defis nigr zelebrada cun gronda Solemnitat; e cun gronda Legreia spirituala, cun Sentimaints d'Angraztgevladat par la gronda Grazia tgi Dia ò fatg, de cerner ena tala Baselgia or par en Thron della sia Gloria, Majestat,

e dellas fias Grazias — fchi parigl a me, tgi anc bler pli solemna, e legrevla stopia elser la Festa della Benedicziung d'eña Bafelgia, la quala Dia ò, fiva tgi ella è ad el confecrada, e deditgieda, exornõo cun grondas Miraclas, e Grazias parteidas or ainten ella. Eña tala Festa DD. zelebriainfa segl De d'oz, essend tgi nous falciain oz la Memoria della gronda Grazia tgi Dia ò fatg betg angal ad eña ludevla Vischnanca de Salucc, oder della nosfa antiera Terra; fonder a mintgia Fidevel, tgi vot far igl Viadi sen questa Montogna; cun cerner or, e santifitgier quest fointg Taimpel, par elser ainten quel adorõo, e par dar[f. 1^v]veir igls fias Iglis, e igl fias Cor a tots quels, tgi cun christiana Pietat recoran ainten igls lur Bafigns tier el tras la Interzelesiung de Maria santissima, miraculosa Protectoura de quest fointg Salvadi. Oder tgi na duefs betg cun tota Legreia angratzger a Dia, fchi el dolza igls Iglis, e vei sen questas Tafas tantas Pardetgias della divina Buntad, e della Pulsanza della Interzelesiung de nosfa Doña; oder fchi legn u l'oter ò ainten eñ qualgti Bafigns, sez experimentõo la medema Buntad, Misericordia, e Pulsanza. Betg aber angal ainten Bafigns temporals e corporals cataifia cò igl desiderõo Agigt e Remedi; fonder la divina Misericordia seporfcha er a quels, tgi cun la duevla Disposiziung givifchan de nigr gidõos ainten Bafigns dell'Orma e quegl duefs far nigr la nosfa angratzgevladat an[c] pli gronda. Par cooperar damai tenour mia Obligaziung tier la duevla Zelebrazziung della hodierna Festa lefs ia aint igls mias Auditours excitar quella Angratzgevladat, e igls animar tier la veira Devoziung cun la quala vous desfas nigr ainten quest f. Li, — e par quegl confideresch ia quest fointg Taimpel I. sco eñ Li de Penitencia, e II. sco eñ(a) Li de Grazia.

[f. 2^r]

I.

Zwar fã ia bain, tgi mintgia Taimpel è en certa Maniera eñ Li de Penitencia, e tgi tots igls Putgians tgi se preschaintan lò cun la duevla Disposiziung pon survagnir igl Pardung e la Remifchung digls lur Putgias. Aber fchi ia fatfch Reflexiung sen la greva e gronda Mortificaziung, tgi stò nigr fatgia de quels, tgi votan ainten quest f. Taimpel acquistar igl Pardung digls Putgias, e fchi ia confideresch la Bistanta tgi tals ascernan, par tant pli figr nigr schliia digls fias Putgias, fchi parigl a me, tgi la divina Misericordia stopia tant pli maneyel se lascer comover de pardonar a nous igls nosfs Putgias e tgi par Conseguenza quest Sanctuari seia en eña Maniera particulara eñ Li de placar la divina Majestad, eñ Li de Penitencia. Tutgiont tiers alla Mortificaziung stò bain mintgign confesar, tgi quella na seia betg leva, de nigr qui sen questa Montogna schon par quels tgi een igls pli manevels, non deir de quels, tgi fon eñ Viadi d'eñ, duos u auc ple Deis par rivar a quest fointg Taimpel. E fchi quella

Mortificaziung vign fatgia cun eñ bun Fegn, cun eñ [f. 2^v] veir Spirt de Penitenzia, cun l'Intenziung d'impetrar tant pli manivel la Grazia de far eña buna Penitenzia, e de survagnir igl Pardung digls fias Putgias, schi è sainfa Dubitanza schon quella Mortificaziung placevla a Dia, ed habla de urbeir or de Dia, schi betg igl sez Pardung digls Putgias, gio igl mauc la Grazia de far cun pli buna Disposiziung l'Ovra de Penitenzia, de la quala dependa schi fitg la Remischung digls nofs Putgias. —

Vard ia sen la Bistanta, tgi vign clamada en Agigt de quels, tgi volan sen questa sointgia Montogna far Penitenzia, schi vei ia, tgi glè gift quella, tgi della f. Baselgia vign cun tota Raschung nomnada igl Refugi digls Putgiants, la Mama della Misericordia, la nofsa Dulceza, la nofsa Veta, la nofsa Speranza e Bistanta — quella, tgi a tants schon ò se mulsõ sco eña veira Mama, quella, la quala ò schi grond Deletg d'elser cun igls Christiangs par trer els tots tier igl fias Santissim Fegl, e lðtras tier la Gloria perpetna. E podefs ella veir eñ Putgiant, tgi con tota Confianza recorra tier ella, sco tier la sia Bistanta, Protectoura e Mama misericordevla, sainfa f'interprender par ell, e igl urbeir or la Grazia [f. 3^r] de Dia, e igl Pardung digls fias Putgias? podefs ella veir en Putgiant sternia cò agl Pè de quell Altar, tgi en sia Memoria è erigia, e spondont petras e finzeras Larmas de Penitenzia, sainfa se lascer lotras comover de preschentar ellas ensemlaintg cun la sia pufsanta Oraziung sco eña Unfrenda a Dia par placar la divina Majeftat? Na, na, ella na pò betg, partge sco dei f. Bernard — „la Regigna de Ciel è misericordevla.“ „Et angal quel defs tafceir de la tia Misericordia, o Beada Purfchealla, igl qual te ò invocõ aint igls fias Basigns, e catõ, tgi te n'igl seias betg succurreida.“ Schi Maria aber è schon cun mintgign, tgi recorra tier ella schi misericordevla, quant de ple vign ella ed urbeir or Grazia e Misericordia a quels, tgi furcheara digl Burdi digls lur Putgias givifchan de nigr de quel deliberõs, e par tal Fegn fòn quell grev Viadi an Veneraziung de nofsa Doña. Ainten te o Maria, tgiatan igls Angals Letezia, igls Gifts Grazia, e igls Putgiants Pardung. — Pofs ia aber deir quegl de tots quels Putgiants, tgi vignan sen questa sointgia Montogna, par far Ovras de Penitenzia? Ach les Dia! tgi ia pudefs deir quegl de tots! aber ia tem tgi er quest Li de Penitenzia seia sco tots oters par blers betg angal betg eñ Li de Penitenzia; sonder sez eñ Li, noua tgi els stagl se schliier digls Putgias vigls, gravegian sefesz cun anc pli grevs! — Ia tem, tgi seia pac(e)s e fitg pacs de quels, tgi von sco igl Publican aint igl Evangeli giuftifitgias a [f. 3^v] Tgeafa; blers aber fitg blers de quels, tgi tuornan, sco igl Pharisaer a Tgeafa betg angal betg giuftifitgias; sonder anc pli gronds Putgiants, tgi quegl tgi eran avant.

Tranter quels dombr' ia tots quels, igls quals vignan cò, e confesfan; aber fainfa la duevla Difpofiziung, sei igl u par Mancanza digl Examen, u della Riglaled, u digl Propeft. La duevla Difpofiziung aber manca a quels, igls quals confesfan betg tant par far veira Penitenzia e se migliorarar; sco par fvidar, sco nous schain, or igl Satg avant en Spiritual, tgi nigls conofcia betg, quels, tgi veivan forfa Oñs et Oñs schon aint en qual Occafiung, ple u manc profsima, e par quegl fuian la Stola digl lur agien Plevant, senaquegl tgi pofsan sco els smegnan tant pli liberamaintg continuar anavant ena tala Amizizia, ena tala Conversaziung etc. tots quels damai tgi confesfan fainfa veira, cordiala Riglaled, e fainfa Propeft de fugigr betg angal igl Putgia fez; fonder er l'Occafiung digl Putgia — tots quels, tgi creian de veir fatg Penitenzia, cun veir cunfesoõ se alla buna Fe igls Putgias, e se partratgian betg, tgi la veira Penitenzia confista ainten quegl sco dei f. Gregori, „tgins planfcha digl Mal tgins ò fatg, e tgins tuorna betg ple a far de quegl tgins vegia de planfcher“. Ach miserabels quelli, tgi fon [f. 4^r] talas Confefsiungs, els convertan fez igls fointgs Sacramaints quellas Fontangas de totas Grazias au Fontangas de Smaledicziung. Betg avonda, dei f. Barnard, fenregla quel d'elser crudõ, igl qual vot star anc pli dei sen la Veia glifcha; e de veir fallõ la Veia, igl qual, certgia betg egn tg'igl magna — l'anzagna della veira Riglaled è de fugir l'Occafiung. E se tgiatan forfa pacs de quels, tgi fon talas Confefsiungs? [Lefs Dia.] er sen quest f. Salvadi? Aber ia tem, tgi blers e fitg blers, par igls quals quest Li e Taimpel de Penitenzia, è plitost en Li de cometter novs, ed anc pli gronds Putgias. — I vign aber er ed elser gio enqualtgin de quels par igls quals quest f. Taimpel è en Li de Penitenzia, sco el è er en Li de Grazia.

II.

Siva tgi Salomon ò gia fatg se quel nomnõ Taimpel agl Altifsim, e igl deditgia ad ell cun tota posevla Pompa e Solemnitat, fchi è igl Signer igl comparia, e igl ò fatg las pli confolevlas Empromifchungs, de tadlar las Oraziungs tgi vignan ed elser fatgias ainten quel Taimpel, tgitgls fias ligls vignan ed elser daverts e las fias Oreglias attentas sen quellas Oraziungs, e tgi el vigna dar ad els las Grazias ainten igls lur Bafigns. Questas divinas Empromifchungs vignan zwar de la f. Bafelgia, aplitgiedas ed extendeidas sen mintgia Bafelgia e de mintgigna cartia, tgi Dia la vegia cernoida or par [f. 4^v] fia Habitaziung, senaquegl ainten ella vigna lodõ, ed adorõ igl fias ff. Nom e tgi pofsa lò vigilar, e mufsar la fia infinita Careza agl fias Pievel.

Aber particularmaintg para a me tgi quellas divinas Empromifchungs pofsan nigr applitgiedas, gea seian complaneidas ainten quest f. Taimpel. e

parquegl igl nomn'ia en Li de Grazia. Ans recordain DD. par tgiapeir tant pli bain questa Verdat, dell' Anciatà digl Origen de quest f. Taimpel. Cura tgi Maria ff. è compareida a quell bun Pafour, e igl ò fatg a faveir, tgi par la nosa Terra feia paragêa treis igls pli grevs Casteis, cun biigier se ena Baselgia sen questa Montogna au Memoria e Veneraziung d' ella posan quels Casteis nigr tignias davent — tge ò aloura nosa Doña declarôo oter, tgi quest Taimpel vigna ed elser en Li de Grazia, ò ella ad ell betg las medemas, et anc pli grondas Empromischungs, tgi quegl tgi Dia veva fatg a Salomon? E schi ainten quest f. Taimpel po nigr urbia or Grazia cunter igls treis pli gronds Casteis temporals, tgi êen Fom, Guera e Moreia, tge Grazia è bain quella, la quala na possa betg nigr urbeida or ainten questa Baselgia? Ia la nomn damai cun tota Ralchung en [f. 5^r] Li de Grazia. E par veir quegl anc pli cler, schi dolze cun me ansemel DD. igls vofs ligls, e vurde lò quellas Crutschas, lo T'giomas, lo Tavlas de Vogt, spiras Enfagnas, e fermas Pardetgias dellas Grazias tgi Dia ò tras Interzelsiung de Maria ff. distribuia par Amour della Devoziung, tgi tals Basignevels ón gia tier nosa Doña, tgi vign ainten quest f. Taimpel venerada. Er' igl en Stroptgia, oder malatôo deñqualtgi otra Infirmat, tgi veva schon provôo adumbaten tots Remedis, tgi dat a Mang la Perderteza digls Medis, schi fascev' el se confidont della pulsanta Urbeida de nosa Doña de Ziteil, en Vogt de far igl Viadi sen questa sointgia Montogna, e niva stgianpentôo — se catavan igls Valschigns della nosa lodevla Terra ainten en qual Basigns general — seiigl Malfognias, u Malateias u Sitgiras, u mengia bletsch, schi recorriavan els cun Prozesziungs tier nosa Doña de Ziteil, ed els recevevan tenour igls sias Basigns tras ella las Grazias. etc. — E aber quest f. Taimpel stôo angal avant Taimp en Li de Grazias, e n'è betg er ofsa? O na. DD. el fîs er ofsa, schi nous nîsan cò cun la duevla Devoziung. Partge er ofsa è la beada Purschealla anc adegna igl Agigt digls Christiangs. [f. 5^v] la Consolatoura digls Tribulôos, la Porta digl Ciel, sco la f. Baselgia la nomna. Er anc ofsa vala quegl tgi dei f. Bernard exaudiet utique matrem Filius, et Filium Pater. „Opus est Mediatore ad Mediatorem, nec alter nobis utilior quam Maria.“ Denonder damai dereiv' igl, tgi ofsa êen las Miracles ainten quest f. Taimpel betg ple schi frequentas? — La ple Part de quegl tgi nous venerain betg cun dretgia Devoziung la Mama de Ziteil. Zwar faia schon, tgi sen quels Deis destinôos de nigr cò a Pardung se tgiata adegna grond Pievel; ia fa, tgi blers vignan tras se schont Rosaris, e Paternos, ia fa tgi vign fatg er mintg'on en qual Prozesziung sen Ziteil; ia fa, tgi vign fatg nigr se Spirituals cun blearas Melsas; aber ia fa er, tgi blers vignan cò betg par Devoziung, sonder par compagner, u catar cò tala, u tala Parfunga; ia fa tgi dantant sco ena

Part vignan falfchond Oraziung, oters von fpoladront, e pafsantont igl Taimp cun Schergias, Bafunareias, e Discurs, u offensivs della Careza, u malfobers, e scandalous. — Ia fa, tgi bain deñ qual Vifchnanca vign fatg eñ qual Prozeziung fen queft f. Colm, fchi reftan totegna las Dufpettas, Malvoglenfchas ed Inimizias, tgi eèn tranter en Vafchign e l'oter, oder tranter l'eña Vifchnanca e l'otra. Ia fa tgi vign zwar aint igl Pater nos [f. 6^r] tantas Geadas: Pardunga a nous igls nofs Debets, fco nous pardonain etc. fchi bain tgi nign vot pardonar agl fias Profsim er la minima Ingiuria e lotras damai clamõ stagl Grazia, la divina Svendetgia fur da nous. Ia sa, tgi dantant fco ins nofsa externamaintg Devoziung tier nofsa Doña, ins se flifsegia navot de plantar aint igl fias Cor la Careza, Humilitanza, Sobradat, Pazenzia e Mievleza, tgi nous admirain ainten Maria ff. Igl Envilgios vign an Ziteil e tuorna cun la fia Envelgia e Malvoglenfcha, igl Lofch cun la fia Lofcheza, igl Malfober cun igls fias Affects carnals, igl Malpaziaint cun la fia Malpazenzia, igl Vilinous cun la fia Greta etc. Betg se fmarvegliain damai, tgi las nofsas Oraziungs vignan ainten queft f. Taimpel de nofsa Doña e de Dia fetz betg tadladas. Partge f. Bernard dei: ut impetres ejus orationis fuffragium, non deferas conversationis Exemplum. Ia fa, tgi vigh bain favens fatg nigr Spirituals cun la f. Mefsa an Ziteil; aber egl betg forfa de quels tgi dantant fco els fon quegl, tignan la Roba ded oters, e fanpainfan fchi pac de reftitueir quella, fco la Onour tgi els òn cun las lur nofschas Gliangas angulõ ad oters. Podefes Dia, e cun el er Maria ff. cunter tals bain planfcher quegl tgi el ò planfchia schon otras Geadas: Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longe est a me. Cura è aber igl nofs Cor tier Dia? Cura tgi nous falfchain Oraziung de Cor. q. e. tgi gl Cor fainta quegl tgi la Bucca pronuntia [f. 6^v] e cura tgi ans flifsigain de conformar las nofsas Ovras, e igls nofs Cuftems alla nofsa Oraziung. Schi dei damai fco ins vei, tgi de l'egn u l'oter vign far fatg bleara Oraziung; aber la fia Veta è adegna fchleata, ans ftdgl creir, tgi la fia Oraziung feia er betg bunga. Tgi tgi vot damai, tgi queft f. Taimpel feia par el eñ Li de Grazia, fto vurdar de far l'Oraziung an la duevla Maniera q. e cun eñ Cor plain de Riglaled fur igls fias Putgias, e de Givifchamaint de nigr liber de quels — cun tota Fidanza fen la Mifericordia divina, ed ainten la Interzeziung de Maria ff. tras la quala Dia ò cò operõ fchi blearas e grondas Miraclas. el ftd ultra de quegl ruier igl ampren, par quegl tgi tocca de ruier Quærite primum regnum Dei et iuftitiam ejus, et hæc omnia adjicient[ur] vobis: q. e. primo par la Grazia de Dia, e fias Riginavel, par quella Sointgiadat e Gifteia, tgi'ns fo degns de quell; e pir fiva par Bains temporals; — de ple — ins fto gl duvrrar las Grazias recettas tenour la Voluntat de quel, tgi las dat — an honour